

Jarosław Kilias

Posudek diplomové práce paní Natalie Szopové *Vliv šlechty
a její kultury na formování polského národa*

Diplomová práce paní Natalie Szopové *Vliv šlechty a její kultury na formování polského národa* se týká velmi zajímavé a dosud nedostatečně vyzkoumané, přitom výsostně důležité problematiky. Obsah práce tvoří úvod, závěr a tři vlastní kapitoly. V úvodu autorka správně vystihuje otázku zvláštní (i když Polský případ není tak zcela ojedinělý – viz Maďarsko) společenské a politické úlohy polské šlechty a v určité míře i osobité polské cesty vytváření moderního národa. Jak píše: „Ambicí této práce je přiblížit problematiku formování novodobého polského národa v období od druhé poloviny devatenáctého a v první třetině dvacátého století.“ (s. 1) Dovolává se přitom „kulturalistického pojetí národa“, jak je formulovala polská kulturní socioložka Antonina Kłoskowska (s. 3).

Druhá (faktický první) kapitola obsahuje nástin teorií národa a nacionalismu, přitom za Kłoskowskou autorka vychází z protikladu „politické“ a „kulturalistické“ koncepci národa. Hlavním zdrojem a inspirací jsou pro ni práce Miroslava Hrocha a právě Antoniny Kłoskowské. První zdá se zcela legitimní, Kłoskowska se však nezabývala problematikou vzniku moderního národa, nýbrž studiem národní identity (hlavně její individuálních projevů). Většinu materiálu autorka čerpá „z druhé ruky“ prostřednictvím této dvojice autorů, i když relevantní literatura je dostupná v Česku (nebo dokonce přeložená do češtiny) a její skvělý přehled obsahuje sborník uspořádaný právě Miroslavem Hrochem *Pohledy na národ a nacionalismus*. V důsledku toho je pro ni obtížné zachytit a výstižně popsat (asi) hlavní problém spojený s úlohou šlechty a dědictvím šlechtické kultury, tudíž otázku kulturní kontinuity/diskontinuity moderního polského národa.

V druhé kapitole autorka popisuje vybrané jevy kulturních a politických dějin polské šlechty, v tom její tak důležitých prvků, jako republikánská tradice, rovnostářství, svoboda a sarmatismus, nebo mesianismus a představa Polska jakožto předmostí křesťanství. Ve třetí kapitole je pak popsána raná fáze formování polského národa a vybrané sociální a politické jevy jakožto vznik inteligence (většinou šlechtického původu), povstání a vliv některých idejí a jejich konfigurací (jako *antemurale christianitatis* nebo romantismus). Zdá se, že autorce jaksi uniká ústřední problematický aspekt polského národního hnutí – dlouhodobý nezáměr lidových mas o národní otázku (a dokonce absence jakékoliv národní identity) a pak její popularizace, spojená s transformací národního programu v konci XIX století, když se tvořily

základy moderní polské (už nejen šlechtické nebo post-šlechtické) politiky. Třetí (respektive čtvrtá) kapitola se týká dvacátého století až k současnosti a prožívání/reminiscenci šlechtické kultury. Práci končí závěry a seznam použité literatury.

Souhrnem lze říci, že problematika naznačená v titulu a v úvodu práce – vliv šlechtické kultury na formování novodobého polského národa – je nesporně zajímavá a navýsost důležitá. Nelze přitom říci, že je důsledně prozkoumaná. Zda se bohužel, je to vhodné téma na doktorát, nebo dokonce několik doktorátů (neboť fakticky jde o celý soubor problémů, jako třeba kontinuita/diskontinuita politické kultury, kulturní a sociální integrace formujícího se národa apod.) spíše než na magisterskou práci. Fakticky autorka se zabývá problematikou přetrvávání jednotlivých prvků šlechtické kultury, což samozřejmě stojí za pozornost, ale je jaksí mimo deklarované téma. V důsledku toho celek se zda poněkud nesystematický a výsledky autorčina rozboru – nejednoznačné.

Zda se, že autorka zná (nebo alespoň používá) dostupnou literaturu předmětu dost selektivně a ne zcela se jí podařilo najít instrumentarium umožňující popis vzniku moderního polského národa. Její znalost literatury týkající se dějin Polska je velmi dobrá, literatury týkající se vzniku polského národa však dost selektivní. Kromě třeba (výtečné) knihy Łepkowského bibliografie by měla obsahovat i novější literaturu, jako třeba práce Bończy-Tomaszewského, nebo především seminální knihu Tomasz Kizwaltera *O nowoczesności narodu. Przypadek Polski*. V prvním případě jde spíše o doporučení, Kizwalterova kniha by však měla být povinnou četbou pro každého autora zabývajícího se problematikou vzniku moderního polského národa, neboť je pokusem zodpovědět na otázku kontinuity (v Kizwalterově interpretaci spíše diskontinuity) polského národa a nacionalismu.

S technického hlediska práce má velmi dobrou úroveň. Způsob práce s literaturou je vynikající, bibliografický aparát a poznámky jsou bezvadné (což bohužel není norma – alespoň ne u polských studentů). Zdá se jen, že ediční strana by vyžadovala menší opravy – kapitoly by se měly začínat od nové strany, a úvodní kapitola s jedinou podkapitolou je dost zvláštní konstrukční prvek.

Práce paní Natalie Szopové je nesporně ambiciozní a zajímavá, nicméně stěží dokonalá, hlavně kvůli určité koncepční nevyjasněnosti. Celkově práci oceňují jako **dobrou**. Rozhodně splňuje požadavky kladené na magisterské práce a doporučují ji k obhajobě.

Varšava, 2. února 2012

Jarosław Kiliński